

KLUB KRITIČKOG MIŠLJENJA

PRIRUČNIK

Finansirano
od strane Evropske unije
i Vijeća Evrope

EUROPEAN UNION

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

Implementirano
od strane Vijeća Evrope

STEP BY STEP

ZAJEDNICA
inovativnih nastavnika/ca

Metodologija osnivanja ŠKOLSKIH KLUBOVA KRITIČKOG MIŠLJENJA I VRIJEDNOSTI

Izdavač: Centar za obrazovne inicijative Step by Step

**KLUB
KRITIČKOG
MIŠLJENJA**

Inspirisano radom
i poučavanjem
Radmile Jusović Rangelov

Autorice i autori priručnika:

Adnan Pripoljac, Srđan Petković, Nedim Krajišnik, Nedžad Kamenica – COI Step by Step
Petra Križanac, Ivana Stipić, Ivana Čavar – Osnovna škola „Ivana Mažuranića“ Tomislavgrad
Adna Brković, Faris Torić, Lamija Hamzić – Osnovna škola "1. mart", Jelah
Sumeja Keranović, Nejla Bajrić – Osnovna škola "Harmani II", Bihać
Sergej Đukić – Četvrta osnovna škola Brčko

Dizajn i prelom: Ajdin Mulić & Nejra Turčinović

Lektura: Dr. Bernes Aljukić

Štampa: SaVart M d.o.o. Sarajevo

Tiraž: 300 komada

Sarajevo, 2022.

Ova publikacija pripremljena je uz finansijsku podršku Evropske unije i Vijeća Evrope. Stavovi izraženi u njoj ne predstavljaju nužno zvanične stavove Evropske unije ili Vijeća Evrope.

Finansirano
od strane Evropske unije
i Vijeća Evrope

COUNCIL OF EUROPE

Implementirano
od strane Vijeća Evrope

SADRŽAJ

Poglavlje I – Šta je to školski klub kritičkog mišljenja i vrijednosti?	5
Otkrivanje tema oko kojih smo strastveni	5
Čemu, inače, služe školski klubovi i koristi od članstva u školskim klubovima	7
Poglavlje II – Pripreme za osnivanje školskog kluba kritičkog mišljenja i vrijednosti	10
Klubovi koje poznajemo – uobičajena obilježja klubova	10
Koraci u osnivanju školskih klubova	11
KORAK 1: Osmislimo kakav klub želimo	12
Misija i ciljevi kluba	12
Naziv kluba	13
Definisanje uloga u klubu	13
KORAK 2: Pronađimo nastavnika-sponzora kluba	15
Uloga nastavnika-sponzora kluba	15
Mapa moći u školi	16
KORAK 3: Uvjerimo prve članove da se pridruže klubu	19
Poglavlje III – Osnivanje i vođenje školskog kluba kritičkog mišljenja i vrijednosti	22
KORAK 4: Organizujmo prvo druženje kluba	22
KORAK 5: Proširimo vijest: Imamo novi klub!	26
KORAK 6: Odredimo zajedničke vrijednosti i pravila kluba	29
KORAK 7: Kreirajmo godišnji plan aktivnosti kluba	33
KORAK 8: Osigurajmo da klub postoji i nakon što mi završimo školu	36
Prilozi	39

ZAŠTO KLUBOVI KRITIČKIH MISLILACA?

U savremenom dobu, u vremenu brzog razvoja tehnologije, globalizacije i decentralizacije znanja, javlja se sve veća potreba za razvojem sposobnosti kritičkog mišljenja. Kroz dugogodišnje postojanje, Centar za obrazovne inicijative „Step by Step“ neumorno radi na stvaranju prostora za razvoj i primjenu kreativnih metoda poučavanja, a sve to u želji da školu učini zabavnijim i boljim mjestom, kako za učenike tako i za njihove nastavnike. Priručnik koji je pred vama produkt je dugogodišnjeg iskustva te je svojevrsan nastavak priručnika pod nazivom „Škola mišljenja – priručnik za nastavnike i nastavnice“ kojim je Step by Step pokrenuo priču razvoja kritičkog mišljenja u školama širom Bosne i Hercegovine. Kroz projekat „Horizontal facility for the Western Balkans and Turkey 2019-2022 – koji implementiraju Evropska unija i Vijeće Evrope, COI Step by Step implementirao je niz aktivnosti, uključujući i seriju radionica o razvoju kritičkog mišljenja i vrijednosti za desetine učenika osnovnih i srednjih škola, kao i njihove nastavnike. Tokom radionica i mentorskog procesa koji je uslijedio, učenici i nastavnici su radili na stvaranju prvih klubova kritičkog mišljenja i vrijednosti u svojim školama, te su svojim zalaganjem uveliko doprinijeli razvoju ovog priručnika. Tim autora priručnika su mladi ljudi, dio nove generacije mislilaca, koji iskustva iz svog školskog i aktivističkog puta ne drže sebično za sebe već ih bez zadržke dijele. Autori su kroz ovaj priručnik pokušali stvoriti novu paradigmu, iskoristiti stečena znanja i ponuditi novi pogled na angažman mladih u školama ali i u društvu generalno. Zamišljajući klubove kao prostor za zajedničko djelovanje, priručnik su prilagodili učenicima ali i nastavnicima. Za kraj, želimo da kažemo: Hvala! Hvala svim učenicima i nastavnicima koji su nam dali svoje pohvale, kritike i sugestije tokom procesa pisanja ovog priručnika. Bez njihovog doprinosa i truda danas ispred vas ne bi stajao priručnik „Metodologija osnivanja ŠKOLSKIH KLUBOVA KRITIČKOG MIŠLJENJA I VRIJEDNOSTI“. Ovaj priručnik predstavlja prvu iteraciju priče o razvoju klubova u školama Bosne i Hercegovine. Nadamo se da ćete u njemu pronaći inspiraciju, osnovati svoj klub i s nama podijeliti svoja iskustva.

POGLAVLJE I

ŠTA JE TO ŠKOLSKI KLUB KRITIČKOG MIŠLJENJA I VRIJEDNOSTI?

Nakon pažljivog čitanja ovog poglavlja, moći ćemo:

- identifikovati tri do pet stvari/tema oko kojih smo istinski strastveni;
- navesti najmanje tri razloga za osnivanje školskih klubova i u njima prepoznati potencijalnu korist za sebe i druge ;
- povezati teme koje nas strastveno zanimaju sa svrhom osnivanja školskog kluba kritičkog mišljenja i vrijednosti.

OTKRIVANJE TEMA OKO KOJIH SMO STRASTVENI¹

Nije tajna da pohađanje škole može biti stresno, zamorno, pa čak i dosadno. Nakon šest ili sedam časova u školi, zadaće, kućnih poslova, često možemo osjećati kao da cijeli dan nismo radili ništa samo za sebe, ništa od onoga što nas zaista zanima i ispunjava kad to radimo. Možda, čak nikad nismo ozbiljno ni razmišljali o svojim stvarnim interesovanjima i sklonostima. Zašto je važno da otkrijemo svoju strast ka nečemu, odnosno prepoznamo teme u kojima uživamo i oko kojih smo strastveni?

- Slijedimo svoj put – svjesno i samostalno biramo stvari kojima ćemo se baviti umjesto da nesvjesno slijedimo ono „što se nudi“.
- Lakše se ustaje iz kreveta i bolje se nosimo sa stvarima koje baš i ne volimo – kada znamo šta je to što nas ispunjava i u čemu uživamo, imamo unutarnju motivaciju koja nas pokreće i lakše podnosimo obaveze koje bismo radije izbjegli, ali koje su neizbježan dio životnog iskustva).
- Brže postizemo životni uspjeh – znati šta tačno želimo skraćuje put ka uspjehu jer ne rasipamo pažnju i energiju na nebitne stvari).
- Imamo jasan put i pravac u kojem idemo – znamo u čemu želimo biti dobri i slijedimo put ka ostvarenju svojih ideja.

¹ Prošireno i prilagođeno prema: Find Your Passion workshop!, Kathy Nathan, 2019.

KAKO DA OTKRIJEMO SVOJU STRAST KA NEČEMU? KAKO DA ZNAMO DA SMO OKO NEČEGA STRASTVENI?

Namjestimo se u udoban položaj i zatvorimo oči. Razmislimo kako bismo dovršili najmanje 5 od sljedećih 11 rečenica. Veoma je važno da zapišemo ono prvo što pomislimo kada pročitamo rečenicu. Ovaj put ne bi trebalo da previše razmišljamo jer ćemo time samo „pokvariti“ spontane odgovore... Svaku rečenicu pokušajmo završiti drugačijim asocijacijama:

1. Kao mali/-a sanjao/-la sam o...
2. Kao mali/-a želio/željela sam da postanem...
3. Ne propuštam knjigu ili film o....
4. Ako bih uzeo/-la lažno bolovanje i odsustvo iz škole na sedam dana, vrijeme bih proveo/-la u...
5. Većina ljudi to o meni ne zna, ali ja uživam u...
6. Ja sam osoba kojoj se ljudi obraćaju kada im je potrebna pomoć oko...
7. Ako bih imao/-la vlastitu TV emisiju, YouTube kanal ili ako bi se snimao dokumentarac o meni, tema bi bila...
8. Ako bih nekome trebao/-la pripremiti poklon koji sam sam/-a napravio/-la, to bi bilo...
9. Probao/-la sam to samo jedanput ili dva puta do sada, ali stvarno uživam u...
10. Najveći nalet adrenalina od uzbuđenja doživio/doživjela sam kada sam...
11. Kada bih pobijedio/-la na takmičenju talenata, to bi bilo takmičenje u...

Hajde sada da smanjimo listu! Zapitajte se: Kada bih morao/-la da biram između prve i druge aktivnosti, radije bih odabrao/-la... i pokažite prstom na tu aktivnost. Sada se zapitajte isto za tu aktivnost i aktivnost koju ste naveli kao dopunu treće rečenice i tako redom. Šta bismo trebali uraditi sa stvarima koje smo upravo identifikovali da su naša strast? Želimo li naučiti više o njima? Želimo li češće pričati o njima i postati bolji u tome što nas privlači? Možda da to podijelimo s drugima koji imaju slična interesovanja? Zašto ne bismo okupili raju u školi i osnovali klub u kojem ćemo zajedno istraživati stvari koje nas istinski zanimaju?

ČEMU, INAČE, SLUŽE ŠKOLSKI KLUBOVI I KORISTI OD ČLANSTVA U ŠKOLSKIM KLUBOVIMA?

5 razloga zašto osnovati školski klub kritičkog mišljenja i vrijednosti²

1. Želiš razviti vještinu koja će ti koristiti u svim predmetima ali i izvan škole

„Misli svojom glavom!“ „Razmisli pa zaključi!“ „Zašto ne misliš?!“ „Nemoj učiti napamet već s razumijevanjem!“ – poruke su koje i roditelji i nastavnici svakodnevno upućuju djeci i mladima. Nakon zbunjenog pogleda, slijedi jednostavan odgovor u formi pitanja: „A kako se misli?“ Zaista, kako se misli? Odgovor na ovo pitanje pronaći ćete učešćem u aktivnostima školskog kluba kritičkog mišljenja i vrijednosti kroz koje upoznajete jednostavne i lako primjenjive alate za istraživanje, raspravu, postavljanje pitanja, dokazivanje i zaključivanje. U vremenu nezaustavljivog razvoja tehnologije, dostupnosti informacija te medijskih i drugih uticaja kojima smo izloženi, sposobnost mišljenja, a naročito kritičkog mišljenja, apsolutno nam je neophodna za svakodnevni život. Zar ne bi bilo divno imati super moć da bilo koji problem s kojim se suočimo u životu možemo sagledati iz više uglova i na taj način biti kreativniji u pronalasku mogućih rješenja?

2. Želiš se baviti hobiem u kojem uživaš

Jedan od najčešćih razloga za osnivanje školskog kluba ili pridruživanje nekom već postojećem klubu jeste taj što kroz klub možemo da se bavimo aktivnostima u kojima uživamo, bilo da se radi o videoigrama, kuhanju, istraživanju prirode ili bilo čemu drugom. U školskim klubovima možemo razvijati neki svoj hobi, učiti više i postajati bolji u tome što radimo. Ako škola ne nudi aktivnosti ili prilike koje želimo, možemo ih sami stvoriti pokretanjem školskog kluba. Često čujemo kako su „dvije glave pametnije od jedne“, a u školskim klubovima imamo upravo tu priliku da vježbamo razmišljati o svojim interesovanjima i hobijima zajedno s drugima, propitivati zašto nam se baš taj hobi dopada i zajedno dolaziti do novih saznanja kako bismo svoj hobi, možda, pretvorili u svoje buduće zanimanje ili možda otkrili neki drugi hobi na koji ranije nismo ni pomišljali. Također, komunikacija i saradnja s pojedincima, organizacijama, institucijama ili firmama koje se bave temama kojima se i vi bavite lakše se ostvaruje ako ste član kluba. Tematsko određenje i usmjerenje školskog kluba jedan je od ključnih načina razlikovanja uloge školskih klubova od uloge Vijeća/Savjeta učenika i Lokalnih timova ASuBiH-a. Školski klubovi okupljaju one učenike koje zanimaju specifične teme koje se obrađuju kroz metode kritičkog mišljenja bez obaveze da predstavljaju bilo koga osim samih sebe.

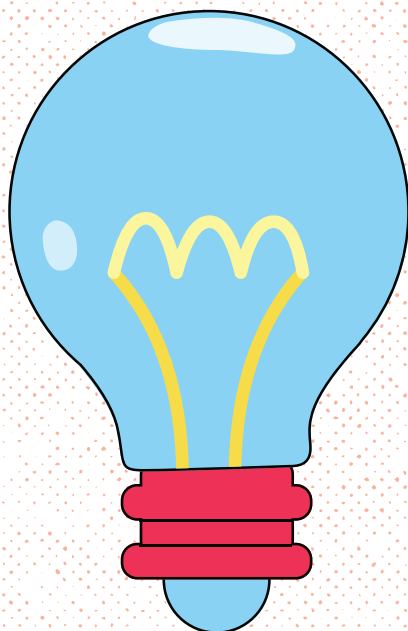
² Prošireno i prilagođeno prema: How to Start a Club in High School: 8-Step Guide, Christine Sarikas, 2018.

3. Želiš skrenuti pažnju ljudi oko sebe na pojave do kojih je tebi stalo

Ako postoji tema do koje nam je posebno stalo, naprimjer, kako da ispravno razmišljamo o stvarima oko nas ili kako da pomognemo ljudima oko nas da bolje razumiju vijesti koje do njih dolaze, pokretanjem školskog kluba možemo ukazati na važnost tih tema i napraviti vidljivu promjenu. Pokretanjem kluba možemo privući pažnju drugih na konkretnu temu ili problem, prikupiti sredstva i podršku za rad na tome ali i pomoći da se određeni problem riješi posvećivanjem našeg vremena pronalasku rješenja. Možda ste u nastavi iz nekog predmeta saznali za neku temu koja vas je baš privukla, ali nije bilo vremena ili interesa drugih učenika da se ta tema dodatno obrađuje. Školski klub kritičkog mišljenja idealno je okruženje u kojem možete zajedno s ostalim članovima kluba istraživati baš takve teme i smišljati načine kako da ostale učenike ili svoje sugrađane uvjerite da je baš ta tema važna. Također, u vašem životu može se pojaviti neka važna tema o kojoj se ne govori ni u jednom predmetu. I u tom slučaju klub je idealno mjesto za istraživanje onih tema o kojima se ne govori na časovima, a vama su stvarno važne.

4. Želiš se upoznavati i družiti s ljudima sličnih interesovanja

Učešće u aktivnostima školskog kluba sjajan je način da upoznamo druge učenike i učenice iz naše škole ili nekih drugih škola, koji imaju slična interesovanja i hobije. To je odlična prilika da zajedno uživamo u stvarima koje nas istinski zanimaju i radeći s drugim ljudima postajemo bolji u onome do čega nam je baš stalo. Druženje kroz aktivnosti školskog kluba pruža nam priliku da bolje upoznamo vršnjake i vršnjakinje kraj kojih bismo, inače, samo prolazili u školskim hodnicima ili u dvorištu i ne znajući da imamo slična interesovanja koja lako mogu prerasti u ugodne trenutke razgovora, nova poznanstva i prijateljstva, simpatije, lijepe zajedničke uspomene, zajednički riješene izazove itd. Školski klubovi su i prostor za one koji su, inače, povučeni i rezervisani da iznesu svoje viđenje tema o kojima mnogo znaju, ali ih, inače, niko ne pita za mišljenje o tome. Učešće u radu školskog kluba u potpunosti je na dobrovoljnoj osnovi, bez prisile i pritiska od strane drugih osoba. Tu ljudi dolaze zato što to žele, a ne zato što moraju. Druženje u takvim okolnostima postaje puno ugodnije jer vrijede pravila oko kojih se svi dogovaraju, a potom jedni druge podsjećaju da se ponašaju po tim pravilima koja su zajedno usvojili.

5. Možeš steći vrijedno leadersko iskustvo i razviti organizacijske vještine

Pokretanje novog školskog kluba prava je prilika za stjecanje leaderskog iskustva. Kroz vođenje kluba učimo kako stvarati novu organizaciju, pridobijati nove članove i pobrinuti se da sve funkcionise kako treba. Kasnije, prilikom upisa na fakultet ili pronalaska posla, ova iskustva će nam biti izuzetno vrijedna da se istaknemo iz mase jer svi vole vidjeti primjere u kojima smo pokazali da znamo pokrenuti nove stvari i preuzeti odgovornost. Stjecanje leaderskog iskustva upravo je osnova za razlikovanje školskih klubova od školskih sekcija. Školske klubove vode učenici, a školske sekcije gotovo u pravilu vode nastavnici. Također, školski klub ima strukturu koja omogućava priliku za više učenika da podijele zaduženja i preuzmu odgovornost za pojedine aspekte rada kluba. U organizovanju aktivnosti školskog kluba imamo pravo praviti greške i učiti iz njih kako bismo stekli odvažnost da se prihvatamo izazova koji se drugim ljudima često čine nerješivim. Bez obzira kojim poslom se bavili po završetku školovanja izuzetno nam je važno da što prije razvijemo samostalnost i odgovornost prema preuzetim obavezama te naučimo prepoznati kako naše ponašanje utiče na druge ljude s kojima živimo i radimo.

POGLAVLJE II

PRIPREME ZA OSNIVANJE ŠKOLSKOG KLUBA KRITIČKOG MIŠLJENJA I VRIJEDNOSTI

Nakon pažljivog čitanja ovog poglavlja moći ćemo:

- identifikovati uobičajena obilježja klubova čiju smo članovi ili klubova koje dobro poznajemo;
- koristiti listu uobičajenih koraka u osnivanju školskih klubova za izradu plana osnivanja kluba svojoj školi;
- definisati pozicije i uloge potrebne za funkcionisanje školskih klubova;
- uočiti koje vještine i znanja će nam biti potrebni u procesu osnivanja i vođenja školskih klubova.

KLUBOVI KOJE POZNAJEMO – UOBIČAJENA OBILJEŽJA KLUBOVA

Hajde sada da se zapitamo: „Šta je za mene klub?”

Zapišimo svoje asocijacije na pojam „klub”.

Jesam li već bio/bila ili sam trenutno član/-ica nekog kluba?

Šta tamo radimo? Koje još klubove poznajem?

Šta je zajedničko klubovima koje poznajem?

Moguće je da ćemo odgovarajući na ova pitanja doći do nekih od uobičajenih karakteristika i obilježja kluba, kao što su:

- **zajednički interes/svrha postojanja;**
- **članovi i osjećaj pripadnosti;**
- **klupska pravila;**
- **uloge u klubu;**
- **klupski simboli;**
- **klupske aktivnosti;**
- **odnosi s drugim klubovima.**

KORACI U OSNIVANJU ŠKOLSKIH KLUBOVA

Sada pogledajmo kratki video koji na jednostavan način objašnjava kako započeti novi pokret:

https://www.ted.com/talks/derek_sivers_how_to_start_a_movement?language=bs

Nakon gledanja videa, sebi postavimo sljedeća pitanja: **Jesmo li nekad pokušali uvjeriti prijatelje, roditelje ili nekog drugog da zajedno radimo nešto što do tada nismo radili? Ako da, kako je to izgledalo? Jesmo li u tome uspjeli?**

Nakon što smo odredili šta sve najčešće čini jedan klub, i vidjeli kako pokrenuti promjenu tako da uključimo druge, hajde da prođemo set koraka za osnivanje školskog kluba kritičkog mišljenja i vrijednosti. Cijeli poduhvat sastoji se iz osam koraka, od čega se prva tri koraka odnose na pripreme za osnivanje kluba dok preostalih pet koraka opisuju samo osnivanje kluba i vođenje kluba:

KORAK 1: Osmislimo kakav klub želimo

KORAK 2: Pronađimo nastavnika-sponzora kluba

KORAK 3: Uvjerimo prve članove da se pridruže klubu

KORAK 4: Organizujmo prvo druženje članova kluba

KORAK 5: Proširimo vijest: Imamo novi klub!

KORAK 6: Odredimo zajedničke vrijednosti i pravila kluba

KORAK 7: Kreirajmo godišnji plan aktivnosti kluba

KORAK 8: Osigurajmo da klub postoji i nakon što mi završimo školu

Prošireno i prilagođeno prema: How to Start a Club in High School: A Beginner's Guide, Rhonda Alamour, 2020.

KORAK 1: OSMISLIMO KAKAV KLUB ŽELIMO

Misija i ciljevi kluba

Polazna stanica na putovanju osnivanja školskog kluba kritičkog mišljenja i vrijednosti je određivanje svrhe postojanja, odnosno misije i ciljeva kluba. Drugim riječima, potrebno je jasno iskazati **razlog zbog čega želimo da se učenici redovno sastaju i šta time želimo postići**.

Budući da je klub kritičkog mišljenja i vrijednosti dio zajednice sličnih klubova koju razvija Centar za obrazovne inicijative Step by Step, kao misiju svog kluba možemo preuzeti predloženu izjavu koja slijedi i po potrebi je prilagoditi specifičnim okolnostima naše škole ili idejama koje imate vi, kao inicijatori osnivanja takvog kluba u svojoj školi. Predložena misija školskog kluba kritičkog mišljenja i vrijednosti glasi:

„Školski klub kritičkog mišljenja i vrijednosti pruža prostor učenicima za stjecanje i razvijanje vještina kritičkog mišljenja u sigurnom okruženju kroz mnoštvo prilika za zajedničko istraživanje, rasprave, debate, postavljanje pitanja, dokazivanje i zaključivanje.“ Prilikom pisanja izjave o misiji kluba bilo bi dobro voditi računa o tome da ona bude u formalnom tonu, u trećem licu, kako bi je razumjele i osobe koje nisu povezane sa školskim klubovima. Također, zapitajte se da li je misija koju formulišete dovoljno univerzalna da bi na njenom ostvarenju mogle raditi i nove grupe učenika nakon što vi završite s pohađanjem škole u kojoj osnivate klub. Da bismo postavili ciljeve kluba, potrebno je razmisliti šta to trebamo postići da bismo rad kluba mogli smatrati uspješnim.

Neki od ciljeva školskog kluba kritičkog mišljenja i vrijednosti mogu biti:

- omogućiti članovima kluba stjecanje i produbljivanje znanja o stvarnim problemima i situacijama kroz traganje za odgovorima na vlastita i tuđa pitanja;
- steći uvid i prakticirati različite strategije, metode i tehnike poticanja kritičkog mišljenja;
- pomoći članovima kluba da razviju navike oslobađanja od stereotipa i predrasuda kako bi svoje stavove i djelovanje temeljili na činjenicama i pouzdanim izvorima informacija;
- pružiti članovima kluba različite prilike za stjecanje iskustva u rješavanju problema i saradnju sa školskim klubovima kritičkog mišljenja i vrijednosti koji djeluju u drugim školama.

Listu ciljeva svog kluba dopunite novim stavkama, za koje smatrate da nedostaju.

Jako je važno već u ovoj fazi odrediti što jasnije i potpunije ciljeve za klub jer će vam to pomoći da samu ideju kluba lakše predstavite upravi škole, nastavnicima i, naravno, potencijalnim novim članovima. Također, ciljeve kluba možete i naknadno mijenjati i dopunjavati u skladu s prijedlozima i idejama članova kluba po proceduri koju sami definišete. Za razvoj misije i određivanje ciljeva školskog kluba kritičkog mišljenja i vrijednosti možemo koristiti obrazac dat kao Prilog 1.

Naziv kluba

Drugi dio prvog koraka u osnivanju školskog kluba kritičkog mišljenja i vrijednosti jeste odabir naziva kluba. Naziv kluba treba biti kratak ali istovremeno i sadržavati dovoljno informacija kako bi druge učenice i učenici naše škole razumjeli o kakvom je klubu riječ. Inspiraciju možete potražiti u pojmovima vezanim za kritičko mišljenje koji vam se najviše sviđaju ili se možete poigrati s različitim oblicima imenice mišljenje ili glagola misliti, na koje možete dodavati i druge riječi kako biste došli do originalnog naziva za svoj klub. Neki od primjera naziva kluba koji nam mogu poslužiti su: Misleća družina, Misliograd, Mislioci u akciji, Igra činjenica, Argument više, Moćna diskusija, Mislokritičari itd. Za osmišljavanje naziva školskog kluba kritičkog mišljenja i vrijednosti možemo koristiti obrazac dat kao Prilog 2.

Definisanje uloga u klubu

Kako bi klub koji osnivate mogao funkcionisati, važno je na početku definisati osnovne uloge u rukovodstvu kluba. Na početku osnivanja kluba, budući da vas je svega nekoliko upoznato sa samom idejom kluba, vjerovatno ćete svi raditi sve potrebne zadatke, ali je moguće da će se u procesu nastajanja kluba izdvojiti preferencije prema nekoj od uloga. Sasvim je prirodno da oni koji budu tu od samog početka osnivanja kluba i razrade ideja za klub popune pozicije u rukovodstvu kluba ako za tim imaju ambicije. Nakon što se klub proširi, možete definisati procedure za demokratski odabir rukovodstva kluba kako bi i drugi članovi dobili priliku da steknu vrijedna leaderska iskustva kada osnivači kluba završe svoje pohađanje škole ili iz nekog drugog razloga odluče da se povuku. Osnivanje kluba kritičkog mišljenja je u potpunosti na dobrovoljnoj osnovi, pa samim tim ne postoje prepreke da u jednoj školi postoji i funkcionise više klubova kritičkog mišljenja istovremeno. Osnovne uloge u klubu su voditelj/-ica kluba, zamjenik/-ca voditelja/-ice kluba, voditelj/-ica administrativnih poslova kluba, a oni/one ujedno čine i upravljački tim kluba koji o svim pitanjima u klubu ravnopravno odlučuje. Svaka od ovih uloga ima i svoja posebna zaduženja i odgovornosti:

Voditelj/-ica kluba

- Vodi sastanke kluba.
- Prva je osoba odgovorna za planiranje i organizaciju aktivnosti kluba.
- Predstavlja klub i govori u ime kluba u komunikaciji s osobama izvan kluba.

Zamjenik/-ca voditelja/-ice kluba

- Vodi sastanke kluba kada voditelj/-ica kluba nije u mogućnosti.
- Odgovoran/-a je za promociju kluba.
- Odgovoran/-a je za komunikaciju s članovima i potencijalnim članovima kluba.

Voditelj/-ica administrativnih poslova kluba

- Vodi zabilješke sa sastanaka i drugu dokumentaciju vezanu za klub.
- Vodi evidenciju o članovima kluba.
- Odgovoran/-a je za prikupljanje i trošenje novca i drugih resursa u vezi s aktivnostima kluba kada/ako se za tim ukaže potreba.

Ako je samo po jedna od osoba iz grupe koja osniva školski klub zainteresovana za svaku od funkcija, onda ćete lako podijeliti uloge. Ako postoji više zainteresovanih, onda se trebate dogovoriti oko raspodjele uloga ili glasati o tome između sebe. Svaki školski klub kritičkog mišljenja i vrijednosti može prema vlastitoj procjeni osoba koje osnivaju klub i/ili na zahtjev članova kluba uvesti i dodatne uloge u klub ako za tim postoji potreba. Za osmišljavanje i određivanje uloga u školskom klubu kritičkog mišljenja i vrijednosti možemo koristiti obrazac dat kao Prilog 3.

„Ćao svima!

Moje ime je Mislilac i zajedno s drugarima iz čitave BiH radio sam na pripremi priručnika koji čitate. Mi smo osmislili klub, kako bi sve to trebalo da izgleda i onda smo to probali u školama zajedno s učenicima. U toku osnivanja klubova, dopisivao sam se s drugarima u nekoliko škola u BiH tako da u koracima koji slijede možete pročitati i priču naših drugara, priču o tome kako su oni realizovali pojedine korake u osnivanju svojih klubova!”

KORAK 2: PRONAĐIMO NASTAVNIKA-SPONZORA KLUBA

Uloga nastavnika-sponzora kluba

Pronalazak nastavnika-sponzora kluba jako je važan dio procesa osnivanja školskog kluba kritičkog mišljenja i vrijednosti. Iako nam je, vjerovatno, prva asocijacija na sam naziv „nastavnik-sponzor kluba” neka vrsta materijalnog (novčanog) sponzorstva, u ovom slučaju to nije tako. Ova uloga podrazumijeva da neko od nastavnika iz naše škole sponzorira klub svojim slobodnim vremenom, znanjem i iskustvom, a ne novcem.

Osim što kao odrasla osoba ovaj/ova nastavnik/-ca daje legitimitet i ozbiljnost našem klubu, on ili ona mogu pomoći nama i članovima našeg kluba da se izborimo s potrebnom papirologijom, ali će nam, također, olakšati i komunikaciju s upravom škole i ostalim nastavnicima. Imamo dvije mogućnosti kada tražimo nastavnika/-cu da sponzorira naš klub. Prva mogućnost je pitati nastavnika/-cu s kojim smo u dobrim odnosima jer je velika vjerovatnoća da će baš taj nastavnik/-ca željeti da nam pomogne oko osnivanja i vođenja kluba. Druga mogućnost i često učinkovitiji pristup mogao bi biti da pitamo nastavnika/-cu čija su stručnost ili interesi u skladu s misijom našeg kluba. Takav nastavnik/-ca ne samo da može imati prethodno iskustvo sa sličnim aktivnostima već će, vjerovatno, imati i više kontakata u zajednici, što bi nam mogli biti od velike koristi za razvoj kluba.

Kada tražimo od nastavnika/-ce da sponzorira naš klub, trebali bismo biti dobro pripremljeni, što znači da trebamo:

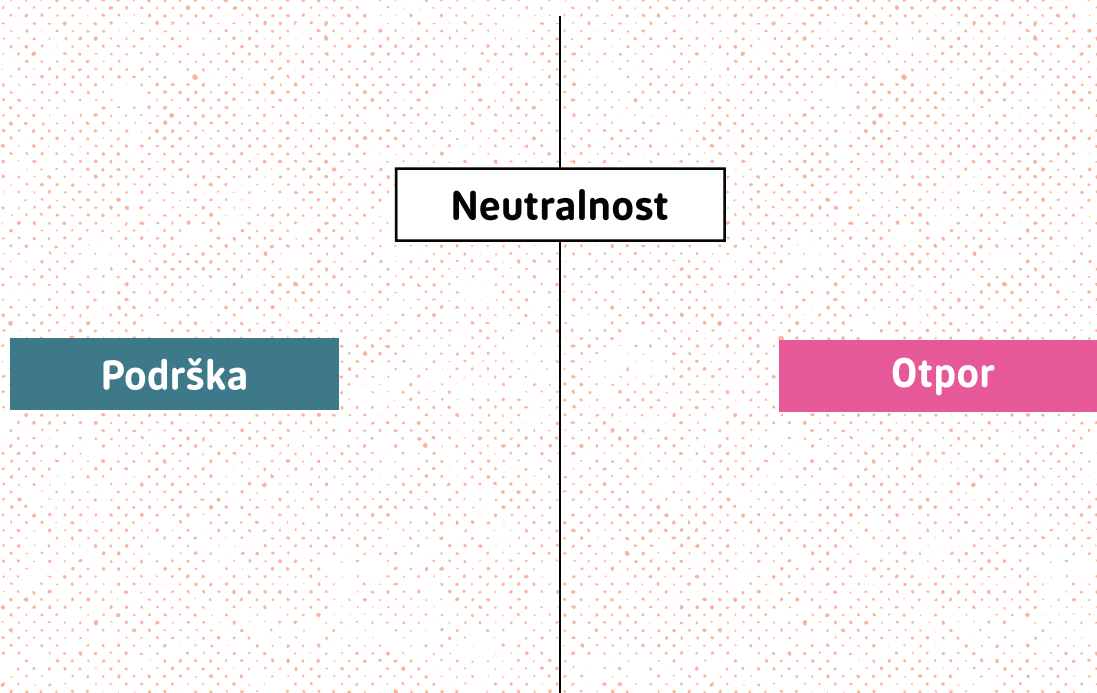
- imati jasnu predstavu o tome čime će se klub baviti i šta želimo postići;
- biti pristojni i iskazati poštovanje u toku razgovora;
- imati na umu ono što je važno – da su nastavnici zauzeti i da kod kuće možda imaju porodicu i djecu kojima se trebaju posvetiti poslije škole; stoga, ako kažu "ne" i odbiju nas, to je sasvim uredu!
- zahvaliti im na izdvojenom vremenu i pitati znaju li za drugog/-u nastavnika/-cu koji/-a bi mogao/-la biti voljan/-na raditi s klubom;
- ne odustajati jer će nam vjerovatno prvi/-a nastavnik/-ca kojeg/-u smo pitali dati odličnu preporuku kojeg/-u bismo sljedećeg/-u nastavnika/-cu mogli pitati da bude nastavnik-sponzor kluba.

Mapa moći u školi

Nakon što smo pronašli nastavnika-sponzora kluba, korisno bi bilo da zajedno s njim/njom napravimo takozvanu mapu moći u naše škole i lokalne zajednice za naš klub kritičkog mišljenja. Ova mapa će nam pomoći da odredimo na koga možemo računati da će pružiti podršku funkcionisanju kluba, ali i da odredimo one osobe ili grupe osoba koje iz nekog razloga za sada ne bi bile voljne podržati naš klub. Mapa moći je prilično jednostavan alat koji izgleda ovako:

Cilj javnog zagovaranja : _____

Ciljana publika : _____

Razmislimo i imenujmo sve grupe i pojedince koji imaju ili bi imali interesa za naš klub i teme kojima se klub namjerava baviti. Dakle, one koji su podrška, one koji su otpor i one koji su neutralni. Svaku identifikovanu osobu ili grupu osoba predstavimo simbolom na odgovarajućem mjestu na mapi odražavajući njegov/njen stav u pogledu našeg kluba.

NAPOMENE:

- Ne zaboravimo da možemo izraziti kreativnost u odabiru simbola za pojedine osobe/grupe: ako je uticaj te osobe/grupe veći onda ga/ju predstavljamo krupnijim simbolom i obratno.
- Ako je osoba/grupa izrazito na strani podrške njen simbol treba da se nalazi skroz lijevo na mapi moći, odnosno, ako je izrazito protiv, simbol treba da se nalazi skroz desno. Linija neutralnosti je na sredini mape moći.
- Ako je djelovanje dviju osoba/grupa usko povezano, njihovi simboli mogu biti povezani na mapi itd.

Nakon što završimo mapu, sebi možemo postaviti i neka dodatna pitanja koja nam mogu pomoći u promišljanju:

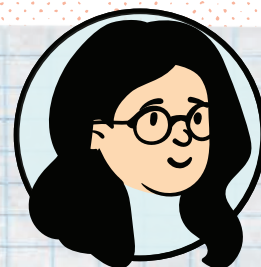
- Postoje li dodatni saveznici ili protivnici ideje našeg kluba i koji?
- Gdje je na mapi smještena najveća moć uticaja na rad kluba?
- U skladu s odnosom moći, kako možemo djelovati: da li jačati podršku, neutralisati protivnike ili pokušavati da uvjerimo neodlučne?

Treba, također, istaći da mapa moći može poslužiti kao pokretna slika podrške našem klubu kritičkog mišljenja, tj. simboli onih osoba koje uspijemo pridobiti da pređu na stranu podrške klubu mogu se pomjerati duž mape i na taj način oslikavati postignute rezultate rada kluba. Konačna svrha izrade mape moći jeste da nam pomogne da s nastavnikom-sponzorom kluba dođemo do zaključka koliko često, kada i gdje će se održavati sastanci našeg školskog kluba kritičkog mišljenja i vrijednosti. Također, zamolimo nastavnika-sponzora da obavijesti upravu škole i druge nastavnike o našoj ideji da osnujemo klub kako bi na taj način pripremio teren za nas da predstavimo klub upravi škole i nastavnicima kada za to budemo spremni. Za mape moći grupa i pojedinaca koji mogu uticati na rad školskog kluba kritičkog mišljenja i vrijednosti možemo koristiti obrazac dat kao Prilog 4.

Veoma je bitno imati nastavnika/-cu sponzora/-icu svog kluba, ali to nije nimalo lagan zadatak. Upravo zbog toga trebate obratiti pažnju na ovaj korak. Meni je zanimljivu priču o svom iskustvu poslala Petra iz OŠ „Ivana Mažuranića“ iz Tomislavgrada; ona ima nešto drugačije iskustvo od onog u priručniku. Ona nije tražila nastavnika/-cu sponzora/-icu kluba, on je pronašao nju! Evo šta mi je pisala Petra:

Petra

Kod nas je baš posebna situacija, mi nismo tražili nastavnice-sponzorice kluba već su one pronašle nas. Naše nastavnice su bile tu za nas i bilo nam je jako zanimljivo s njima raditi. U našem radu htjeli smo da pronađemo što bolje nastavnice-sponzorice jer shvatamo njihovu važnost. Razmišljali smo o mnoštvu stvari te kada spomenemo nastavnike-sponzore kluba, prva pomisao je svima na financijsku podršku, ali moram priznati da je i mojoj prijateljici i meni to također bila prva asocijacija. Znae šta, prevarile smo se. Nastavnice-sponzorice kluba nama su strašno važne, pomogle su nam u svakom koraku. Naše sponzorice kluba su naše nastavnice, vidamo ih svakog dana na nastavi, a one nam pomažu u svim zadacima vezanim za klub. Posebno nam je važno što nam poklanjaju svoje vrijeme i znanje. Uvijek su spremne izaći ususret i pomoći. Veliki su nam vjetar u leđa. Naš klub imao je tu sreću da nastavnica-sponzorica nađe njega, ali vama šaljem poruku da se potrudite da nađete prave nastavnike, jer će vam oni pravi moći mnogo pomoći i uvijek vas gurati da budete radoznali i da idete dalje.

KORAK 3: UVJERIMO PRVE ČLANOVE DA SE PRIDRUŽE KLUBU

Dok razmišljamo o ideji pokretanja kluba kritičkog mišljenja i vrijednosti u svojoj školi, vjerojatno već imamo na umu neke prijatelje i prijateljice iz razreda koji bi mogli biti zainteresovani za učešće u aktivnostima kluba i koji bi ujedno bili i prvi članovi. Možda čak budu zainteresovani i da nam pomognu u samom procesu osnivanja kluba i kasnije preuzmu neku od uloga u rukovodstvu kluba. Uvjeravanje prvih članova da se pridruže klubu možemo početi na velikom odmoru ili poslije škole razgovorom s najboljim prijateljem ili prijateljicom iz razreda u kojem ćemo mu/joj reći šta radimo i koji je naš cilj. Budimo otvoreni, pojasnimo kako smo došli na ideju za osnivanje kluba i pokažimo koliko nam je stalo do ideje osnivanja kluba. To ćemo učiniti s nekoliko drugara za koje mislimo da bi voljeli raditi na osnivanju kluba s nama. Kako bismo uvjerali prijatelje da se pridruže klubu, bilo bi dobro da u toku razgovora:

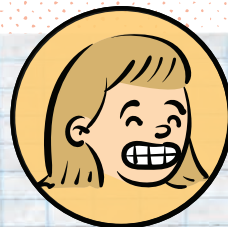
- pojasnimo im misiju i ciljeve školskog kluba kritičkog mišljenja koje smo postavili;
- spomenemo barem jedan od pet razloga za osnivanje školskog kluba kritičkog mišljenja koje smo ranije spominjali;
- naglasimo da cijenimo osobine i interesovanja prijatelja/-ice zbog čega smo odlučili da upravo njega/nju pozovemo u klub;
- pažljivo slušamo šta prijatelj/-ica ima da kaže i pokušavamo odgovoriti na pitanja koja on/ona ima u vezi s klubom (sasvim je uredu da na neka pitanja nemamo odgovor i da kažemo prijatelju/-ici da na to pitanje možemo zajedno pronaći odgovor ako se odluči pridružiti klubu);
- kažite prijatelju/-ici da će već na prvom sastanku kluba imati priliku da proba neku od zanimljivih metoda kritičkog mišljenja i da tada može definitivno odlučiti da li će ostati u klubu ili ne; dakle, ima pravo naknadno da se predomisli ako mu joj/se ne sviđa ideja kluba;
- ako prijatelj/-ica pristane, kažite mu/joj vrijeme i mjesto prvog okupljanja članova kluba koje ste unaprijed dogovorili s nastavnikom-sponzorom kluba.

Vrlo je vjerovatno da bez obzira na sva naša uvjeravanja i argumente neki od prijatelja/-ica i dalje neće biti zainteresovani za učlanjenje u klub, ali to ne treba da nas obeshrabri. Cilj nam je na početku pridobiti svega nekoliko prijatelja kako bismo na prvom okupljanju kluba pored nas i nastavnika-sponzora imali još samo troje ostalih učenika. Ako uspijemo uvjeriti i više od troje prijatelja da prisustvuju prvom sastanku kluba, to je odlično, ali nemojmo se opterećivati brojnošću članova kluba na samom početku. Trebaju nam ljudi koji žele učestvovati, a ne oni koji će samo biti tu da bi popunili broj. Svakako možemo zamoliti i nastavnika-sponzora kluba da i on/ona pozovu par učenika za koje smatraju da bi bili zainteresovani za članstvo u klubu. Kao inspiracija za sakupljanje hrabrosti da krenemo uvjeravati prve članove da se pridruže klubu možemo ponovo pogledati video Dereka Siversa „Kako započeti pokret“, koji smo spomenuli na početku ovog poglavlja.

Do drugara možete doći na različite načine, oni se mogu samoinicijativno priključiti osnivanju kluba ili ih možete vi pozvati. Adna i Faris su mi poslali dvije priče iz istog kluba; Adna mi je pričala o tome šta je za nju značilo traženje drugara za klub, a Faris o tome kako je on postao član. Moji drugari su iz Osnovne škole „1. mart” Jelah, a evo njihove priče:

Adna

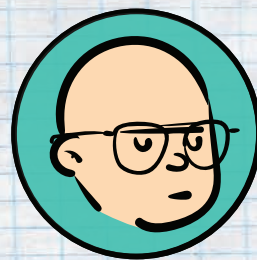

Nakon upoznavanja, iako je bilo mnogo poznatih lica, i dalje nismo bili opušteni i slobodni da uvijek kažemo šta mislimo. Nije jednostavno raditi nešto potpuno novo, dosta smo se ustručavali. Ipak, kroz projekat „Prava ljudi” mnogo bolje smo upoznali jedni druge, razgovarali smo o onome šta volimo da radimo u slobodno vrijeme, kakvu muziku slušamo i mnoge druge stvari. Također, počeli smo se družiti van škole i školskih aktivnosti, postali smo svi puno opušteniji i slobodniji, postali smo pravi drugari. U ovom procesu su nestale te nevidljive granice i nije bilo nikakvog ustručavanja. Zahvaljujući ovom klubu, upoznala sam mnogo drugara, shvatila šta sve kritičko mišljenje može značiti. Mnogo toga smo naučili jedni od drugih, a klub mi je pomogao ne samo da pronađemo članove za osnivanje kluba nego da steknem i nova prijateljstva.

Adnina priča mi se zaista dopala i želio sam je podijeliti sa vama, ona pokazuje koliko klub ima veze s nama lično, našim osjećanjima, načinom komuniciranja ali i s dobrim stvarima koje proizlaze iz kluba. Drugu priču mi šalje Faris, iz istog kluba; evo kakvo je njegovo iskustvo:

Faris

Mene su iznenada pozvali u klub, trebao im je neko ko se razumije u tehnologiju za snimanje videa i editovanje. Sve u svemu, Tajra, kao jedna od osnivačica klubova, samo je došla do mene i pitala da li sam za da im se pridružim. Pristao sam i na sastanku su mi sve objasnili; šta radimo, cilj kluba, i šta je moj zadatak. Kada je stigla sva oprema, samo su došli i rekli: „Here, take it!“, i tu je moja „karijera“ počela. Imali smo problema kako ćemo naći dane kada smo svi slobodni za sastanke. Kada smo konačno to riješili, naš nastavnik-sponzor kluba nas je samo obilazio i rekao da smo prepušteni sami sebi, da je to NAŠ klub i NAŠE obaveze i zadaci. Društvo me je pronašlo a i ja sam njih, zadatke smo SUPER odradili uzimajući u obzir veoma kratko vrijeme koje smo imali.

POGLAVLJE III

OSNIVANJE I VOĐENJE ŠKOLSKOG KLUBA KRITIČKOG MIŠLJENJA I VRIJEDNOSTI

Nakon pažljivog čitanja ovog poglavlja, moći ćemo:

- izraditi osnovne dokumente potrebne za funkcionisanje kluba;
- opisati aktivnosti koje ćemo realizovati u okviru kluba;
- jasno predstaviti ideju i plan rada kluba gdje god to bude potrebno.

KORAK 4: ORGANIZUJMO PRVO DRUŽENJE KLUBA

Nakon što smo uspjeli uvjeriti prve članove da se pridruže klubu kritičkog mišljenja i vrijednosti, organizovat ćemo prvo druženje kluba. Veoma je važno vrijeme i mjesto održavanja sastanka unaprijed dogovoriti s nastavnikom-sponzorom kluba i saopštiti ga prijateljima i prijateljicama iz škole koji pristanu da se pridruže klubu. Ukoliko prije planiranog termina prvog druženja ne stignemo uvjeriti barem troje prijatelja da se pridruže klubu, možemo s nastavnikom-sponzorom kluba dogovoriti odgađanje sastanka i odrediti novo vrijeme i mjesto za prvo druženje kluba kako bismo imali više vremena za uvjeravanje prvih članova da se pridruže klubu. Obratimo pažnju da vrijeme sastanka ne bude u vrijeme trajanja nastave (časova) kako bi svi mogli prisustvovati, ali isto tako trebamo voditi računa da neki od zainteresovanih prvih članova kluba možda vozare do škole pa termin sastanka trebamo prilagoditi njihovom rasporedu dolaska u školu. Mjesto za sastanak može biti neka slobodna učionica u školi, ali ako to nije moguće, s nastavnikom-sponzorom kluba možemo dogovoriti i neku drugu lokaciju u školi ili u blizini škole.

Računajmo da će nam za prvo druženje kluba trebati maksimalno sat vremena.

Bilo bi poželjno da na prvom sastanku kluba uradimo sljedeće:

1. Upoznajmo se!

Ako se prisutni na sastanku ne poznaju od ranije, bilo bi dobro da se svi predstave i upoznaju jedni druge prije nego nastavimo raditi.

2. Pokažimo šta rade mislioci i šta se radi u klubu!

Kako bi svima koji su prisutni bilo jasno kako će izgledati rad školskog kluba kritičkog mišljenja i vrijednosti, za početak, svima podijelimo list „Šta rade mislioci“ (pogledaj Prilog 5) i dajmo im par minuta da ga pažljivo prouče.

Nakon toga, odigramo igru „Zagonetna ličnost“:

Igra se igra tako što se svakom prisutnom članu kluba se na čelo zalijepi papir na kojem je osoba koja sjedi pored napisala ime i prezime neke poznate ličnosti (tako da osoba kojoj je papir zalijepljen na čelo je ne vidi o kojoj je poznatoj osobi riječ). On/ona postavljaju pitanja grupi kako bi pogodili „ko su“ pri čemu pitanja moraju biti takva da odgovor bude samo da ili ne. Ako je odgovor da, osoba ima pravo postaviti još jedno pitanje. Ako je odgovor ne, prelazi se na sljedećeg člana kluba koji postavlja svoje pitanje pokušavajući pogoditi „ko je“. Primjeri pitanja su: „Jesam li ja muzičar?“, „Jesam li iz BiH?“, „Jesam li muškog spola?“, „Imam li dugu kosu?“ itd. Pitanja se postavljaju sve dok svi ne pogode „ko su“ ili se zbog nedostatka vremena odlučite prekinuti igru.

Po završetku igre, razgovaramo o pitanjima (ideje za razgovor):

- **Je li svako pitanje isto? Jesu li neka pitanja bila bolja od drugih? Zašto?**
- **Da li za neka pitanja mozak koristimo manje, a za neka više?**
- **Zašto su nam pitanja važna?**
- **Šta bi bilo da ne postoje pitanja?**

3. Provjerimo ko želi zvanično postati član kluba!

Na kraju igre, koju smo upravo opisali, naglašavamo da je ovo samo jedan primjer aktivnosti koje će se odvijati u klubu kritičkog mišljenja i vrijednosti te prisutnima predstavljamo prijedlog misije i ciljeva kluba koje smo prethodno pripremili i pitamo ih da li bi željeli nešto promijeniti, dodati ili izbaciti. Ovo je i prilika za one koji su se eventualno predomislili o pitanju članstva u klubu da se o tome izjasne. Prisutnima koji odluče postati članovi kluba predstavljamo članske kartice (pogledaj Prilog 6) i zajedno ih popunjavate te podatke o članovima unosite u Obrazac za evidenciju članova školskog kluba kritičkog mišljenja i vrijednosti dat kao Prilog 7. Ako neko od prisutnih treba još vremena da bi razmislio o pristupanju klubu, i to je uredu. Kažemo mu/joj da to može učiniti na nekom od narednih sastanaka kluba ako poželi.

4. Podijelimo uloge u klubu!

Sada, kada znamo ko definitivno želi biti dio školskog kluba kritičkog mišljenja i vrijednosti, možemo izvršiti podjelu odgovornosti za vođenje tima. Uloge u rukovodstvu kluba kritičkog mišljenja i vrijednosti koje smo definisali u prvom koraku (voditelj/-ica kluba, zamjenik/-ca voditelja/-ice kluba, voditelj/-ica administrativnih poslova kluba) sada trebamo popuniti prisutnim članovima kluba. Važno je svima pojasniti odgovornosti i obaveze koje idu uz pojedinu ulogu u rukovodstvu kluba. Ako je samo po jedna od osoba od prisutnih na prvom druženju kluba zainteresovana za svaku od funkcija, onda ćemo lako podijeliti uloge. Ako postoji više zainteresovanih, onda se trebamo dogovoriti oko raspodjele uloga ili glasati o tome između sebe. Sasvim je prirodno da onaj ko je pokrenuo ideju osnivanja kluba preuzme ulogu voditelja/-ice kluba ako za to ima ambicije, a da neki od ostalih članova preuzmu neku od preostalih uloga. Ako želimo, možete uvesti i dodatne uloge u klubu tako što ćemo za njih definisati odgovornosti i obaveze. Također je moguće da neke od uloga za sada ostanu nepopunjene ako nema zainteresovanih za njihovo preuzimanje. U tom slučaju, privlačenje novih članova u klub može ići ciljano prema drugarima i drugaricama iz škole za koje smatramo da bi bili dobri kandidati za neku od uloga u rukovodstvu kluba. Idealno bi bilo da se dogovorimo da će se osobe koje su preuzele odgovornosti uloga u rukovodstvu tima rotirati na svojim pozicijama svaka tri mjeseca kako bi svako dobio priliku da stekne iskustvo vođenja kluba i obavljanja ostalih važnih poslova u klubu. Nakon što se klub proširi, možemo definisati procedure za demokratski odabir rukovodstva kluba kako bi i drugi članovi dobili priliku da steknu vrijedna liderska iskustva kada osnivači kluba završe svoje pohađanje škole ili iz nekog drugog razloga odluče da se povuku.

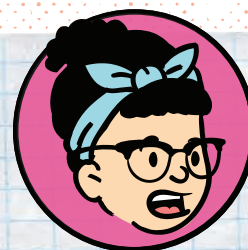
5. Dogovorimo vrijeme i mjesto narednog sastanka kluba!

Pred sam kraj prvog okupljanja kluba, obavezno se dogovorimo kada i gdje ćemo se ponovo okupiti na narednom sastanku kluba. Sada već imamo uloge i jasno je ko je zadužen za pripremu aktivnosti za naredni sastanak kluba. Bez obzira na to, svi članovi kluba treba nakon sastanka da rade na privlačenju novih članova kluba koji će biti sa nama već na narednom sastanku.

Svi koraci koje smo do sada spomenuli vode do prvog druženja, događaja koji vam treba omogućiti da prvi put vidite sve ljude koji će biti dio kluba. S njima praktično osnivate klub na ovom sastanku. Super zanimljivo iskustvo imala je Ivana iz OŠ „Ivana Mažuranića“ iz Tomislavgrada, koja je sa svojim drugarima osnovala klub „Argument više“. Evo šta Ivana ima da kaže o tome:

Ivana

Prvo druženje zaista je dobro prošlo, mi smo se potrudili da ga pripremimo na najbolji mogući način. Iskoristili smo sve resurse koje smo imali, kontakte u školi, naše nastavnice-sponzorice kluba. Bilo je super vidjeti ljude s kojima smo pričali i kojima smo predstavljali ideju kluba; to su bili drugari iz mog razreda.

Zajedno s članovima kluba uspjeli smo odrediti dosta toga. Koristeći priručnik, odredili smo ime kluba, „Argument više“, zatim ideju i misiju kluba. Bilo je super zanimljivo odrediti uloge u klubu, iznenađujuće smo to lako odradili jer smo imali super pripremu za sastanak. Čak smo i osnovali svoju stranicu na Instagramu;

možeš je slobodno zapratiti (@argument_vise). Zadovoljna sam našim uspjehom i time da sve više napredujemo. Ono na šta sam posebno ponosna jeste da smo na prvom sastanku dogovorili kako ćemo voditi klub, da smo bili složni – pravi tim. Jedan dio tima radio je na prikupljanju novih članova te je njihov zadatak bio posjetiti ostale razrede. Nakon toga, u suradnji s sekcijom robotike, napravili smo plakat s microbitovima i izradili Instagram stranicu. U tome svemu su nas podržale nastavnice-sponzorice kluba, koje su tu s nama od početka i to nam je bilo od velike pomoći.

KORAK 5: PROŠIRIMO VIJEST: IMAMO NOVI KLUB!

Sada, kada smo osnovali klub, vrijeme je da o tome obavijestimo, prije svega, druge učenike i učenice u našoj školi ali i nastavnike, upravu škole i, naravno, roditelje. Zamolimo nastavnika-sponzora kluba da o osnivanju kluba obavijesti druge nastavnike u školi, kao i direktora škole, pedagoga i ostale članove školske uprave. Važno je da o članstvu u klubu svi članovi obavijeste svoje roditelje – najbolje tako što će sa svojim ukućanima odigrati igru „Zagonetna ličnost” koju ste igrali na prvom sastanku kluba. Ipak, najvažnije je o osnivanju školskog kluba kritičkog mišljenja i vrijednosti obavijestiti ostale učenike i učenice u našoj školi jer su svi oni potencijalni novi članovi kluba. Pošto je klub tek osnovan, privlačenje novih članova može biti veliki izazov za nas. Ipak, dozvolimo sebi da budemo kreativni s načinima na koje svoje vršnjake pozivamo da se učlane u klub. Ali, nemojmo se obeshrabriti ako odaziv i interes ostalih učenika ne bude baš značajan jer ljudima treba neko vrijeme da razumiju i prihvate nove ideje i pojave. Broj članova postepeno će se povećavati kako budemo imali aktivnosti kluba u koje se mogu uključiti i kako sve više učenika u školi bude čulo za postojanje kluba. Zbog toga je dobra ideja primati nove članove tokom cijele školske godine, a sasvim je normalno i da će neki od članova izgubiti volju za članstvo u klubu kako vrijeme bude prolazilo pa će se ljudi u klubu mijenjati. Što više članova imamo, više uspjeha možemo postići kao klub.

Promocija kluba

Osim ličnog pozivanja prijatelja da se pridruže klubu, koje smo opisali u koraku 3, sada već možemo pristupiti i

- izradi postera, čijim ćemo postavljanjem u školi pozvati druge učenike na naredni sastanak kluba i
- kreiranju naloga/profila na društvenim mrežama preko kojih ćemo objavljivati informacije o aktivnostima kluba.

Za izradu postera kojim ćemo najaviti naredni sastanak kluba i pozvati nove članove da se pridruže možemo koristiti besplatne online alate za dizajn promotivnih materijala, kao što je platforma Canva (www.canva.com). Upotrebom platforme Canva i bez posebnog znanja o dizajniranu možemo kreirati cool postere koristeći neke od već gotovih obrazaca u koje samo unosimo naše podatke. Nije na odmet i da na YouTubeu pogledamo neki tutorijal kako se koristi Canva i olakšamo sebi posao izrade plakata. Nakon što dizajniramo poster, možemo zamoliti nastavnika-sponzora kluba da nam u zbornici odštampa nekoliko primjeraka ili otići do lokalne knjižare ili kopirnice u kojoj ćemo isprintati poster koji ćemo zalijepiti na oglasnu ploču u školi.

Bitno je da na posteru kojim najavljujemo naredni sastanak kluba navedemo:

- naziv kluba;
- misiju i barem jedan od ciljeva kluba;
- vrijeme i mjesto održavanja narednog sastanka;
- poziv zainteresovanim da se učlane u klub;
- način na koji mogu potvrditi dolazak na sastanak kako bismo znali koliko osoba da očekujemo.

Mali trik koji će navesti zainteresovane da ne čekaju zadnji trenutak da se prijave jeste da navedemo da je broj mjesta u klubu ograničen (pogledaj Prilog 8).

Prije narednog okupljanja članova kluba, trebamo otvoriti nalog/profil kluba na Instagramu, Facebooku i/ili nekoj drugoj društvenoj mreži koju najviše koriste učenici naše škole. To ujedno može postati i primarni alat komunikacije s članovima i potencijalnim članovima kluba. I, konačno, bilo bi dobro otvoriti i posebnu e-mail adresu kluba koja će služiti za zvaničnu komunikaciju kluba s klubovima kritičkog mišljenja u drugim školama i drugim vanjskim kontaktima. U cijeli proces bilo bi poželjno uključiti i nastavnika-sponzora kluba koji će nam svojim znanjem i ozbiljnošću pomoći da se izborimo s preprekama i predstavimo klub drugim učenicima i učenicama što je bolje moguće.

Koliko je samo važno proširiti vijest da smo osnovali klub?! Ukoliko želimo da naš klub bude uspješan, poznat, te da ispuni sve zadane ciljeve, potrebno je da bude primijećen i u našem okruženju. Upravo o tome su mi pisale drugarice Sumeja i Nejla iz Osnovne škole „Harmani II“ Bihać. One su sa svojim klubom imale veoma zanimljivo iskustvo, pa pročitajte šta kažu:

Nejla

Sumeja

Jutro je, uzela sam telefon i otišla na našu Instagram stranicu, imamo novu poruku, zanimalo me je šta u njoj piše. Novinar iz našeg grada javio nam se i rekao da želi da dođe, posjeti nas i da snimi naš rad, odnosno da snimi prilog o nama koji će biti na televiziji. Bila sam preponosna, osjećala sam se ambiciozno. Jedva sam čekala da saopštim drugarima iz kluba da ćemo uskoro biti na televiziji. Kada smo se napokon svi okupili, rekla sam im o čemu se radi. Prva reakcija na njihovim licima koju sam uočila bila je uzbuđenost. Većina mojih vršnjaka ima problem da priča pred kamerom, jednostavno ih uhvati trema i to je u potpunosti normalno. Tema nam je bila: šest šešira.

Televizija je došla, naravno uz kašnjenje, nisu ni spomenuli kako žele da snimaju, te su nam u potpunosti pokvarili planove. Naime, njihova ideja je bila da se mi međusobno intervjuiramo, da kažemo zašto je nama zabavno u klubu. Naravno, kao i uvijek kada dođe do javnog govora, ja se sledim i nemam pojma šta da kažem, osim ako se nisam već prije pripremila, tako se desilo i taj dan. Novinar me je pitao zar nema nikakav osjećaj koji me veže za klub, to me je jako naljutilo jer sam dobila osjećaj da nemaju pojma zašto su došli. Nekako smo ih nagovorili da ipak kažemo one pripremljene izjave, a kasnije u prilogu u dnevniku smo vidjeli da ih nisu uopće stavili i isjekli sve ono dobro i stavili ono najgore. Nama je klub mjesto zabave i učenja, a televizija nas je predstavila kao neki filozofski klub. Imali su sve informacije i pismeno od nastavnice-sponzorice kluba i usmeno od nas, ali su tome površno pristupili. Ipak, kada su novinar i kameraman otišli, mi smo malo komentarisali i shvatili da ovo nije uopšte strašno. Bilo je to jedno zanimljivo iskustvo svima nama. To vam je naša priča o tome kako smo jedan dan bili prave male televizijske zvijezde.

Super priču poslala je i Lamija iz škole „1. mart” iz Jelaha:

Lamija

Jedan od načina na koji smo predstavili svoj klub drugima bilo je kreiranje Instagram i Facebook stranice jer je veliki broj mojih vršnjaka danas na ovim društvenim mrežama. Na njima prikazujemo čime se klub bavi, objavljujemo najzanimljivije dijelove sastanaka da bismo pokazali zašto je dobro biti dio kluba. Neki od članova kluba su posjetili lokalnu radiostanicu, te su i putem radija prezentovali naš klub još širem krugu ljudi; to može biti i jedna od taktika za privlačenje novih članova. Od svih ovih načina, najviše se upotrebljava predstavljanje kluba putem druženja i razgovora. Međusobnim razgovor učenika je najlakši način za predstavljanje kluba.

KORAK 6: ODREDIMO ZAJEDNIČKE VRIJEDNOSTI I PRAVILA KLUBA

Nakon što smo proširili vijest o osnivanju školskog kluba kritičkog mišljenja i vrijednosti u našoj školi i pozvali ostale učenike u školi da se pridruže klubu, vrijeme je za drugo druženje članova kluba u terminu koji smo najavili putem postera na oglasnoj ploči i putem naloga na društvenim mrežama. Na ovom sastanku očekujemo više prisutnih nego na prvom druženju, ali ne treba da nas iznenadi ako se pojavi svega nekoliko novih lica. Ako svako od članova kluba koji su bili na prvom sastanku uspije zainteresovati samo još jednog učenika ili učenicu za prisustvo sastanku kluba, to možemo smatrati značajnim uspjehom.

Na ovom sastanku poželjno je da uradimo sljedeće:

1. Upoznajmo se!

Čak i ako je na ovom sastanku prisutna samo jedna nova osoba, važno je da se on ili ona predstave i upoznaju sve ostale članove kluba prije nego nastavimo raditi.

2. Pokažimo šta rade mislioci i šta se radi u klubu!

Prisustvo novih osoba na sastanku kluba ne mora nužno značiti njihov pristanak da postanu članovi kluba pa je i sada važno da onim učenicima i učenicama koji su tu prvi put pokažemo kako izgleda učešće u aktivnostima kluba prije nego se definitivno odluče učlaniti u klub. Naglasimo da ćemo često na sastancima kluba analizirati uzroke i posljedice nama važnih pojava, a potom odigramo igru „Tvoj uzrok – moja posljedica“:

Igra ide tako što neko od članova kluba otpočne igru nekom tvrdnjom/opisom situacije, a svaki naredni igrač treba ponoviti taj dio rečenice dodajući neki mogući uzrok.

Naprimjer:

Igrač 1: Danas sam zakasnio u školu (posljedica) – jer mi nije zvonio sat (uzrok).

Igrač 2: Nije mi zvonio sat jer sam ga zaboravila naviti.

Igrač 3: Zaboravila sam ga naviti jer me je brat stalno nešto zapitkivao...

Cilj je da igramo igru što duže, a svi mogu pomagati.

Naravno, igra bi išla u drugom smjeru da je prvi igrač rekao da je zakasnio jer je kasno legao, jer je mama prespavala, jer je zakasnio na autobus...

Počeci igre mogu biti direktno povezani sa samim dolaskom na sastanak kluba ali mogu biti vezani i za neku aktuelnu temu u vašem okruženju, u školi, za prirodne pojave ili bilo šta što odabere onaj ko započne igru.

3. Provjerimo ko želi zvanično postati član kluba!

Na kraju igre, koju smo upravo opisali, naglašavamo da je ovo samo jedan primjer aktivnosti koje će se odvijati u klubu kritičkog mišljenja i vrijednosti te novim učenicima i učenicama koji prvi put prisustvuju okupljanju predstavljate misiju i ciljeve kluba koje ste usvojili na prethodnom sastanku i pitate ih da li bi željeli zvanično postati članovi kluba.

Onima koji odluče postati članovi kluba predstavljamo članske kartice i zajedno ih popunjavamo. Također, u Obrazac za evidenciju članova školskog kluba kritičkog mišljenja i vrijednosti unosimo podatke o novim članovima. Ako neko od prisutnih treba još vremena da bi razmislio o pristupanju klubu, i to je uredu. Kažite/mu joj da to može učiniti na nekom od narednih sastanaka kluba ako poželi.

5. Odredimo pravila ponašanja koja važe u klubu

Kada smo usvojili zajedničke vrijednosti kluba, na njihovoj osnovi možemo definisati pravila ponašanja za članove kluba koja se odnose na situacije i aktivnosti povezane s klubom, a naročito na klupska okupljanja i druženja. Na osnovi odgovora na pitanje o ponašanju u skladu s odabranim vrijednostima koje su članovi kluba dali u prethodnom dijelu sastanka, kreiramo listu pozitivnih obrazaca ponašanja koja se očekuju od svih članova. Neki od primjera pravila ponašanja u skladu s odabranim vrijednostima kluba mogu biti: Uvažavajući zajedničke vrijednosti:

- sloboda
- iskrenost
- prijateljstvo
- odgovornost
- humor,

mi u klubu:

- slobodno pristupamo svim aktivnostima kluba koje nas interesuju i imamo pravo preskočiti one aktivnosti u kojima se ne osjećamo ugodno;
- iskreno razgovaramo o svim nesporazumima i nesuglasicama koje se pojave;
- sve članove kluba smatramo prijateljima i prema njima se na taj način i odnosimo;
- odgovorno izvršavamo preuzete zadatke i dužnosti;
- trudimo se svaki susret da se dobro zabavimo i nasmijemo
- ...

Za određivanja pravila ponašanja u klubu možemo koristiti obrazac dat kao Prilog 10.

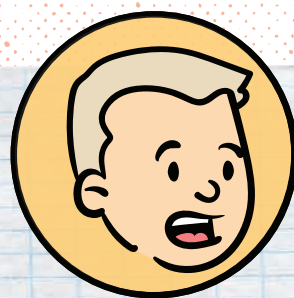
6. Dogovorimo vrijeme i mjesto narednog sastanka kluba!

Pred sam kraj drugog okupljanja kluba, s prisutnim članovima dogovaramo kada i gdje ćemo se okupiti na narednom sastanku kluba. Ne trebamo zaboraviti napomenuti da svi članovi kluba nakon sastanka treba da rade na privlačenju novih članova kluba koji će biti s nama već na narednom sastanku. Osim nastavka širenja vijesti o mogućnosti učlanjenja u klub, svi članovi do narednog sastanka trebaju razmisliti o idejama za aktivnosti koje bi željeli uvrstiti u godišnji plan aktivnosti kluba.

Vrijednosti kluba su izrazito važne, one su te koje nas predstavljaju. Sergej iz „Četvrte osnovne škole“ iz Brčkog podijelio je svoje iskustvo sa sastanka na kom su odredili vrijednosti svog kluba:

Sergej

Nekoliko nas iz kluba, u saradnji s nastavnikom-sponzorom kluba, koristeći priručnik „Škola vrijednosti“, pripremili smo radionicu koju smo izveli tokom sastanka kluba. Radionicu „Moje vrijednosti“ odradili smo zajedno s Vijećem učenika jer su oni sastavni dio našeg kluba, a važno nam je da uvijek dijelimo znanja. Na početku, upoznali smo se sa pojmom vrijednosti, razmišljali smo koje su nam vrijednosti jako važne, a koje nam nisu. Ovo je bilo veoma zanimljivo iskustvo, shvatili smo koliko istovremeno neke stvari posmatramo isto te opet kako za neke druge stvari imamo drugačije mišljenje. Ovaj uvid nas je sve iznenadio, a na kraju smo došli do liste zajedničkih vrijednosti, koje su sada vrijednosti našeg kluba. Bilo je to jako interesantno i produktivno.

KORAK 7: KREIRAJMO GODIŠNJI PLAN AKTIVNOSTI KLUBA

Pripreme za treći sastanak, kao i za sve naredne sastanke kluba, trebaju uključivati postavljanje obavijesti o terminu i mjestu održavanja sastanka na oglasnoj ploči škole i nalogu/profilu kluba na društvenim mrežama. Mjesto i vrijeme sastanka potrebno je svaki put usaglasiti s nastavnikom-sponzorom kluba i poslati obavijest članovima kluba, što je odgovornost upravljačkog tima školskog kluba kritičkog mišljenja i vrijednosti. Sada već možemo da društvenim mrežama objaviti i misiju i ciljeve kluba te usvojene zajedničke vrijednosti i pravila kluba. Za treći sastanak, voditelj/-ica kluba i zamjenik/-ca voditelja/-ice u saradnji s nastavnikom-sponzorom pripremaju prijedlog godišnjeg plana aktivnosti školskog kluba kritičkog mišljenja i vrijednosti. Za pripremu plana aktivnosti koristimo priručnike Škola mišljenja i Škola vrijednosti koje smo posudili od nastavnika-sponzora kluba.

Na trećem sastanku poželjno je da uradimo sljedeće:

1. Upoznajmo se!

Ako su na sastanku prisutne nove osobe, prije nastavka rada trebamo im dati priliku da se predstavle i upoznaju ostale članove kluba.

2. Pokažimo šta rade mislioci i šta se radi u klubu!

Kao i na prvim dvama sastancima, prisustvo novih osoba na sastanku kluba ne mora nužno značiti njihov pristanak da postanu članovi kluba, pa je i sada važno da onim učenicima i učenicama koji su tu prvi put pokažemo kako izgleda učešće u aktivnostima kluba prije nego se definitivno odluče učlaniti u klub. Istaknimo da ćemo često na sastancima kluba pokušavati da sagledamo stvari iz više perspektiva i uvažavamo suprotna mišljenja, pa odigramo igru „Barometar mišljenja”: Neka svi ustanu i stanu u određeni prostor. Na suprotne zidove postavimo postere: Slažem se; Ne slažem se. Postavljajmo različita pitanja, a svi prisutni mogu se svrstati u liniju u skladu sa stepenom slaganja. Za početak, to mogu biti jednostavna pitanja iz života: Pizza je najbolje jelo; Najbolji kućni ljubimac je mačka... Dajmo svima koji žele priliku da iznesu svoje mišljenje – i onima koji se slažu i onima koji se ne slažu. Važno je držati se pravila da svakome dajemo pravo i priliku da iskaže svoje mišljenje, bez prekidanja. Važno je napomenuti da u životu možemo mijenjati svoje mišljenje ukoliko za to imamo dobre razloge, pa i oni mogu promijeniti mjesto na liniji u skladu s navedenim razlozima. Možemo zatražiti od prisutnih da se svrstaju samo u dvije grupe prema slaganju, a onda u parovima (s različitim mišljenjima) razgovaraju o svojim razlozima za takvo mišljenje. Zadatak je da saslušaju drugu osobu i zapišu njegove/njene razloge, a onda o njima razmisle.

3. Provjerimo ko želi zvanično postati član kluba!

Na kraju igre, koju smo upravo opisali, naglašavamo da je ovo samo jedan primjer aktivnosti koje će se odvijati u klubu kritičkog mišljenja i vrijednosti te novim učenicima i učenicama koji prvi put prisustvuju okupljanju predstavljate misiju i ciljeve te vrijednosti i pravila kluba koje ste usvojili na prethodnim sastancima i pitate ih da li bi željeli zvanično postati članovi kluba. Onima koji odluče postati članovi kluba predstavljamo članske kartice i zajedno ih popunjavamo. Također, u Obrazac za evidenciju članova školskog kluba kritičkog mišljenja i vrijednosti unosimo podatke o novim članovima. Ako neko od prisutnih treba još vremena da bi razmislio o pristupanju klubu, i to je uredu. Kažemo mu/joj da to može učiniti na nekom od narednih sastanaka kluba ako poželi.

4. Usvojimo godišnji plan rada kluba!

Voditelj/-ica kluba predstavlja prijedlog godišnjeg plana aktivnosti školskog kluba kritičkog mišljenja i vrijednosti koji je prethodno pripremio/-la u saradnji sa zamjenikom/-com uz podršku nastavnika-sponzora kluba. Kratko pojašnjava svaku od stavki plana i daje priliku ostalim članovima kluba da postave pitanja i iznesu svoje prijedloge za dopunu godišnjeg plana. Nakon toga, slijedi zvanično glasanje o usvajanju godišnjeg plana aktivnosti školskog kluba kritičkog mišljenja i vrijednosti, uz napomenu da se plan po potrebi može mijenjati i dopunjavati, upravo zavisno od potreba. Od suštinske je važnosti da plan obuhvati ideje što većeg broja članova kluba kako bi svi članovi kroz aktivnosti kluba mogli učiti, istraživati i usavršavati se u oblastima koje ih zanimaju i do kojih im je stalo.

5. Dogovorimo vrijeme i mjesto narednog sastanka kluba!

Pred sam kraj ovog i svakog narednog okupljanja kluba, potrebno je da napravimo dogovor o vremenu i mjestu narednog sastanka kluba i sadržaju narednog sastanka, što treba da je u skladu s usvojenim godišnjim planom aktivnosti kluba.

Primjer plana aktivnosti školskog kluba kritičkog mišljenja i vrijednosti izgleda ovako:

R. br.	Naziv aktivnosti	Opis aktivnosti	Potrebni resursi/materijal	Očekivani ishod	Odgovorna osoba
1.	Upoznavanje s osnovama kritičkog mišljenja	U saradnji s nastavnikom-sponzorom kluba organizovati radionicu za članove kluba o temi „Šta je mišljenje i kako se misli“ koristeći se priručnikom Škola mišljenja	Papiri, olovke, markeri, priručnik Škola mišljenja	Članovi kluba upoznati su s osnovnim pojmovima vezanim za mišljenje	Voditelj/-ica kluba
2.	Upoznavanje s tehnikama postavljanja pitanja	U saradnji s nastavnikom-sponzorom kluba organizovati radionicu za članove kluba o temi „Kako postavljati dobra pitanja“ koristeći se priručnikom Škola mišljenja	Papiri, olovke, markeri, priručnik Škola mišljenja	Članovi kluba upoznati su s osnovnim tehnikama postavljanja dobrih pitanja	
3.	Upoznavanje s načinima uvjeravanja drugih	U saradnji s nastavnikom-sponzorom kluba organizovati radionicu za članove kluba o temi „Činjenice, argumenti, dokazi“ koristeći se priručnikom Škola mišljenja	Papiri, olovke, markeri, priručnik Škola mišljenja	Članovi kluba razlikuju činjenice od mišljenja i poznaju tehnike izvođenja dokaza	
4.	Upoznavanje s diskusijama i debatama	U saradnji s nastavnikom-sponzorom kluba organizovati radionicu za članove kluba o temi „Pravila za vođenje diskusije i debatnih strategija“ koristeći se priručnikom Škola mišljenja	Papiri, olovke, markeri, priručnik Škola mišljenja	Članovi kluba upoznati su s poželjnim načinima vođenja diskusije, argumentovanja i debatiranja	
5.	Saradnja s klubom kritičkog mišljenja i vrijednosti koji djeluje u nekom drugom gradu/školi	U saradnji s nastavnikom-sponzorom kluba ogovoriti druženje s članovima kluba iz nekog drugog grada organizujući debatu o dogovorenoj temi	Logistička organizacija odlaska u drugi grad; radni materijal za pripremu debate prema priručniku Škole mišljenja	Realizovano druženje s članovima kluba kritičkog mišljenja iz drugog grada Realizovana debata o zajednički unaprijed dogovorenoj temi	

Za izradu godišnjeg plana rada školskog kluba kritičkog mišljenja i vrijednosti možemo koristiti obrazac dat kao Prilog 11.

5. Dogovorimo vrijeme i mjesto narednog sastanka kluba!

Pred sam kraj ovog i svakog narednog okupljanja kluba, potrebno je da napravimo dogovor o vremenu i mjestu narednog sastanka kluba i sadržaju narednog sastanka, što treba da je u skladu s usvojenim godišnjim planom aktivnosti kluba.

O.Š. "FAHRUDIN FAHRO BAŠČELIJA"
Školski klub kritičkog mišljenja i
vrijednosti

VJEŠTINA ZAKLJUČIVANJA

Razvijamo vještinu kritičkog mišljenja kroz istraživanja, rasprave, dokazivanja i projekte.

PRIDRUŽI SE KLUBU!

Odlična prilika za razvijanje navike oslobađanja od predrasuda da bi svoje stavove i djelovanje temeljili na činjenicama, te prilika za suradnju sa klubovima u drugim školama.

Ukoliko se želiš pridružiti svrati na sastanak kluba koji je svakog četvrtka u 13:15.

U KABINETU MATEMATIKE (PRIZEMLJE)

NAJAVI SVOJ DOLAZAK PORUKOM U INBOX IG PAGE-A

 @klub_vjestina.zakljucivanja

Moji drugari iz Goražda osnovali su klub kritičkog mišljenja i vještina „Vještina zaključivanja” u OŠ „Fahrudin Fahro Baščelija”. Klub trenutno broji 22 člana i svi naporno rade na novim aktivnostima kluba. Drugari su mi poslali svoj plakat za naredni sastanak na kom će raditi na godišnjem planu svog kluba, jer trenutno nemaju baš puno vremena za dopisivanje sa mnom. Zato, zapratite ih na Instagramu i pogledajte šta se sve nalazi u njihovom godišnjem planu.

KORAK 8: OSIGURAJMO DA KLUB POSTOJI I NAKON ŠTO MI ZAVRŠIMO ŠKOLU

Jednom, kad uspostavimo klub i postignemo određeni uspjeh, ne smijemo zaboraviti na razvijanje načina kako osigurati dugoročno postojanje i funkcionisanje kluba. Škola je jedinstveno mjesto jer ljudi svake godine završavaju njeno pohađanje pa je neminovno da će klub ostajati bez članova. Na kraju svake školske godine, dobro je organizovati poseban sastanak kluba na kojem ćemo razgovarati o privlačenju članova u narednoj školskoj godini. Uspješni klubovi organizuju česte događaje, povezuju se sa školskom zajednicom i koriste promociju da bi povećali broj članova. Da bismo osigurali da klub nastavi postojanje i nakon što mi završimo školu u kojoj smo pokrenuli i vodili klub kritičkog mišljenja i vrijednosti, izuzetno je korisno s funkcionisanjem kluba direktno upoznati upravu škole i nastavničko vijeće. Nakon što smo održali nekoliko sastanaka, privukli barem desetak članova kluba i usvojili godišnji plan rada kluba, trebalo bi da smo spremni sami predstaviti rad kluba direktoru škole i nastavnicima kako bismo ih uvjerali da aktivnosti kluba kritičkog mišljenja uvrste u godišnji plan rada škole. Također, želimo ih pozvati da pruže i druge oblike podrške radu kluba, kao što je povezivanje s klubovima u drugim školama ali i ostalim oblicima organizovanja unutar škole, kao što su Vijeće/Savjet učenika, Vijeće/Savjet roditelja, sekcije, stručni aktivisti i sl.

Vjerovatno najvažnija osoba za osiguranje dugoročnog postojanja kluba jeste nastavnik-sponzor kluba koji može imati ključnu ulogu u prijenosu ideje školskog kluba kritičkog mišljenja i vrijednosti s generacije na generaciju učenika u školi. Kako bismo pomogli nastavniku-sponzoru kluba koji je samim prihvatanjem te uloge pokazao/-la da mu je stalo do ideje kluba, trebamo napraviti takozvanu Povelju kluba. Povelja kluba je dokument koji sadrži osnovne informacije o klubu i predstavlja neku vrstu lične karte kluba, koju je, također, moguće objaviti i na web stranici škole i općenito koristiti za predstavljanje kluba. Povelja kluba (pogledaj Prilog 12) sadrži:

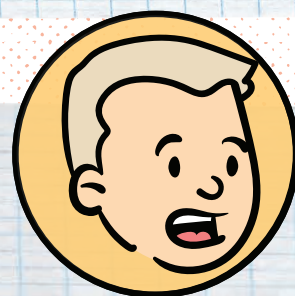
- naziv kluba;
- logo/grb kluba;
- izjavu o misiji kluba;
- ciljeve kluba;
- vrijednosti kluba;
- pravila ponašanja u klubu;
- godišnji plan rada kluba;
- spisak članova kluba;
- zapise o glavnim postignućima kluba.

Krajnja svrha povelje kluba je osiguranje prijenosa znanja u klubu i o klubu usprkos smjeni generacija u školi.

Sergej iz Brčkog poslao mi je priču o koraku 8 u kojem treba da razmišljamo o tome kako da osiguramo postojanje kluba i u budućnosti. Svima nam je cilj da klub postoji i nakon našeg školovanja, generacije koje dolaze iza nas trebalo bi da imaju prilike kao i mi; na znanju nikada ne treba da škrtarimo. Evo šta mi je pisao:

Sergej

Da klub postoji i nakon što mi završimo školu, potrudili smo se na sljedeće načine:

1. U našem klubu nisu samo maturanti, nego su uključeni učenici svih razreda predmetne nastave, tako da će klub uvijek imati na nekome da ostane.
2. Ovdje bitnu ulogu igra nastavnik-sponzor kluba i on treba da se potruži da klub bude tu i za generacije iza nas. Na kraju svake školske godine, organizovat ćemo sastanak čija će tema biti privlačenje članova u narednoj godini. Vjerujemo da će naš plan dovesti do toga da klub postoji još mnogo godina.

Sada, kada smo došli do kraja, kada ste osnovali klub prateći sve korake, imamo jednu molbu za vas. U priručniku sam s vama podijelio mnoštvo priča, a sada je red na vas. Napišite svoju priču i podijelite je s nama.

PRILOZI

Prilog 1 Misija i Ciljevi kluba

Obrazac za razvoj misije i postavljanje ciljeva školskog kluba kritičkog mišljenja i vrijednosti

Svaki put bih s radošću dolazio/-la na okupljanje kluba kada bismo na okupljanju...

Imam osjećaj da meni i mojim školskim drugovima i drugaricama nedostaju prilike za

Primjer misije školskog kluba kritičkog mišljenja i vrijednosti:

„Školski klub kritičkog mišljenja i vrijednosti pruža prostor učenicima za stjecanje i razvijanje vještina kritičkog mišljenja u sigurnom okruženju kroz mnoštvo prilika za zajedničko istraživanje, rasprave, debate, postavljanje pitanja, dokazivanje i zaključivanje.”

Koristeći riječi kojima si dovršio/-la dvije rečenice iznad, dopuni navedeni primjer misije!

Misija školskog kluba kritičkog mišljenja i vrijednosti moje škole glasi:

Školski klub kritičkog mišljenja i vrijednosti u svojoj školi smatrao/-la bih uspješnim kada bismo u njemu uspjeli da...

Bio/-la bih sretan/-a kada bih nakon učešća u aktivnostima kluba ostvario/-la sljedeće koristi za sebe:

Primjer ciljeva školskog kluba kritičkog mišljenja i vrijednosti:

- omogućiti članovima kluba stjecanje i produblјivanje znanja o stvarnim problemima i situacijama kroz traganje za odgovorima na vlastita i tuđa pitanja;
- steći uvid i prakticirati različite strategije, metode i tehnike poticanja kritičkog mišljenja;
- pomoći članovima kluba da razviju navike oslobađanja od stereotipa i predrasuda kako bi svoje stavove i djelovanje temelјili na činjenicama i pouzdanim izvorima informacija;
- pružiti članovima kluba različite prilike za stjecanje iskustva u rješavanju problema i saradnju sa školskim klubovima kritičkog mišljenja i vrijednosti koji djeluju u drugim školama.

Koristeći riječi kojima si dovršio/-la dvije rečenice iznad, dopuni navedenu listu ciljeva!

Ciljevi školskog kluba kritičkog mišljenja i vrijednosti moje škole su:

Prilog 2 Naziv kluba

Moj omiljeni pojam vezan za kritičko mišljenje je:

Koje zanimljive riječi mogu dodati imenici MIŠLJENJE:

Koje zanimljive riječi mogu dodati glagolu MISLITI:

Na osnovi odgovora na prethodna tri pitanja, formuliši svoj prijedlog naziva školskog kluba kritičkog mišljenja i vrijednosti:

(Neki od primjera naziva kluba koji vam mogu poslužiti kao inspiracija: Misleća družina, Misligrad, Mislioci u akciji, Igra činjenica, Argument više, Moćna diskusija, Mislokritičari...)

Prilog 3 Uloge u klubu

Uloge u klubu	Zaduženja i odgovornosti
Voditelj/-ica kluba	- Vodi sastanke kluba - Prva je osoba odgovorna za planiranje i organizaciju aktivnosti kluba - Predstavlja klub i govori u ime kluba u komunikaciji s osobama izvan kluba
Zamjenik/-ca voditelja /-ice kluba	- Vodi sastanke kluba kada voditelj/-ica kluba nije u mogućnosti - Odgovoran/-a je za promociju kluba - Odgovoran/-a je za komunikaciju s članovima i potencijalnim članovima kluba
Voditelj/-ica administrativnih poslova kluba	- Vodi zabilješke sa sastanaka i drugu dokumentaciju vezanu za klub - Vodi evidenciju o članovima kluba - Odgovoran/-a je za prikupljanje i trošenje novca i drugih resursa u vezi s aktivnostima kluba kada/ako se za tim ukaže potreba
Dodatna uloga u klubu: 	

Na slobodne linije u tabeli iznad dopisati ideje za dodatne odgovornosti datih osnovnih uloga i dati ideju za novu dodatnu ulogu u klubu te navesti zaduženja i odgovornosti osobe koja preuzme tu ulogu.

Prilog 4 Mapa moći

Mapa moći grupa i pojedinaca koji mogu uticati na rad školskog kluba kritičkog mišljenja i vrijednosti

Podržavaju rad kluba	Neutralni/neodlučni	Protive se radu kluba
----------------------	---------------------	-----------------------

Neke od mogućih grupa i pojedinaca čiji uticaj na rad školskog kluba kritičkog mišljenja i vrijednosti možemo razmotriti:

- Nastavničko vijeće- Pojedinačni nastavnici (imenovati ih)- Direktor škole- Pedagog/psiholog- Domar i pomoćno osoblje škole	- Roditelji članova kluba- Učenici/-e nižih razreda- Učenici/-e viših razreda- Vijeće/Savjet učenika- Vijeće/Savjet roditelja	- Lokalne nevladine organizacije- Općinski službenik za pitanja mladih- Osoblje javnih ustanova koje djeluju u gradu- Lokalni privrednici (imenovati ih)

Prilog 5 Šta rade mislioci ?

Šta rade mislioci?

- **Postavljaju prava pitanja** – pitanja koja traže da dublje razmišljamo i istražujemo, pitanja koja otvaraju nova pitanja, pitanja koja nemaju jedan tačan odgovor.

- **Pronalaze, organizuju i analiziraju informacije** – mislioci znaju gdje da pronađu potrebne informacije, kako da odvoje važne od nevažnih, kako da ih objasne i povežu, kako da ih prezentiraju drugima.

- **Imaju stav i mogu ga potkrijepiti argumentima i dokazima** – ne govore prvo što im padne na pamet, nego promisle, istraže, pronađu tačne informacije kojima mogu obrazložiti svoj stav ili mišljenje. Mislioci ne kažu – Ovo je ovako, zato što ja tako mislim, nego: Ja mislim da/Po mom mišljenju/U skladu s informacijama, istraživanjima...

- **Istražuju i zaključuju na temelju činjenica** – mislioci razlikuju mišljenje od činjenica i znaju prepoznati kada neko svoje mišljenje predstavlja kao činjenicu.

- **Razmišljaju o uzrocima i posljedicama pojava, ponašanja, problema i sl.** – prije nego zauzmu svoj stav ili iskažu mišljenje, ili prije nego počnu rješavati neki problem, istraže šta je uzrokovalo tu pojavu, i koje posljedice ona može imati.

- **Sagledaju različite perspektive** – mislioci pokušavaju da razumiju kako se drugi ljudi osjećaju, šta o tome misle, kako nešto izgleda „iz tuđih cipela“, i nastoje da to mišljenje razumiju i uvažavaju. Svijet nije uvijek onakav kakvog ga mi vidimo.

- **Učestvuju u diskusijama i debatama koje doprinose rješavanju problema** – mislioci se ne raspravljaju kako bi se svađali ili pobijedili u raspravi. Oni saslušaju i druge i nastoje pomoći da se dođe do dobrog rješenja za sve.

Prilog 6 Članska kartica kluba

		KLUB KRITIČKOG MIŠLJENJA	BR.ČLANSKE KARTICE:
			DATUM UČLANJENJA:
..... NAZIV KLUBA			
..... IME I PREZIME ČLANA/ICE			
VLASNIK/ČA OVE KARTICE JE DIO ZAJEDNICE KLUBOVA KRITIČKOG MIŠLJENJA KOJI RAZMIŠLJAJU SVOJOM GLAVOM			

Prilog 7 Obrazac za evidenciju članstva

Školski klub kritičkog mišljenja i vrijednosti u školi

Naziv kluba: _____

Spisak članova 2021/2022.

[illegible]

Prilog 8 Poster kluba Misligrad

KLUB
KRITIČKOG
MIŠLJENJA

MISLIGRAD

Mjesto za stjecanje i razvijanje vještina kritičkog mišljenja kroz zajedničko istraživanje, rasprave, debate, postavljanje pitanja, dokazivanje i zaključivanje.

Odlična prilika
za stjecanje
iskustva u
rješavanju
problema i
saradnju s
klubovima u
drugim
školama!

SVRATI NA
SASTANAK
KLUBA U SRIJEDU
27.10. U 13H
U KABINETU 7A

OBAVEZNO NAJAVI SVOJ DOLAZAK
PORUKOM U INBOX IG PAGE-A

KLUB MISLIGRAD

BROJ MJESTA OGRANIČEN!

Prilog 9 Lista vrijednosti

LISTA VRIJEDNOSTI

♡ TIMSKI RAD	♡ BRIGA O DRUGIMA	♡ DRUŠTVENA PRAVDA
♡ HRABROST	♡ ISKRENOST	♡ JEDNAKOST
♡ KREATIVNOST	♡ USPJEH	♡ LJUBAV
♡ MIR	♡ OBRAZOVANJE	♡ OČUVANJE PRIRODE
♡ ODANOST	♡ ODGOVORNOST	♡ OSJEĆAJ PRIPADNOSTI
♡ PORODICA/OBITELJ	♡ POŠTENJE	♡ POŠTOVANJE
♡ PREDANOST	♡ PRIJATELJSTVO	♡ RAD
♡ RAZLIČITOST	♡ SARADNJA	♡ SIGURNOST
♡ SLOBODA	♡ SOLIDARNOST	♡ SREĆA
♡ TOLERANCIJA	♡ ŽNATIŽELJA	♡ ZDRAVLJE

♡ VRIJEDNOSTI
♡ KOJE
♡ ŽELIMO
♡ ŽIVJETI...

VAŠIH 5 VRIJEDNOSTI?

- 1.....
- 2.....
- 3.....
- 4.....
- 5.....

Prilog 10 Pravila na osnovu zajednickih vrijednosti kluba

Školski klub kritičkog mišljenja i vrijednosti u školi

Naziv kluba:

Uvažavajući zajedničke vrijednosti kluba:

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____
5. _____
6. _____
7. _____
8. _____
9. _____
10. _____

Mi u klubu:

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____
5. _____
6. _____
7. _____
8. _____
9. _____
10. _____

Prilog 11 Godišnji plan rada

Školski klub kritičkog mišljenja i vrijednosti u školi

Naziv kluba:

Godišnji plan rada 20__/20__.

[illegible]

Prilog 12 Povelja kluba

Školski klub kritičkog mišljenja i vrijednosti u školi _____

Naziv kluba: _____

POVELJA KLUBA

Misija kluba

Ciljevi kluba

Školski klub kritičkog mišljenja i vrijednosti u školi _____

Naziv kluba: _____

POVELJA KLUBA

Zajedničke vrijednosti kluba

Pravila ponašanja u klubu

Najznačajnija postignuća kluba i zanimljivosti iz klupske historije

Godišnji plan aktivnosti kluba

R. br.	Naziv aktivnosti	Opis aktivnosti	Potrebni resursi/ materijal	Očekivani ishod	Odgovorna osoba

Spisak članova kluba

Redni broj / broj članske kartice	Datum ućlanjenja u klub	Ime i prezime	Razred	Adresa stanovanja	Broj telefona	E-mail adresa	Potpis člana

Centar za obrazovne inicijative Step by Step
Kralja Tvrtka 1 | 71 000 Sarajevo | BiH
Tel./fax. + 387 33 667 673
E-mail: office@coi-stepbystep.ba
www.sbs.ba | www.inskola.com

Ova publikacija pripremljena je uz finansijsku podršku Evropske unije i Vijeća Evrope. Stavovi izraženi u njoj ne predstavljaju nužno zvanične stavove Evropske unije ili Vijeća Evrope.

Finansirano
od strane Evropske unije
i Vijeća Evrope

EUROPEAN UNION

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

Implementirano
od strane Vijeća Evrope

ZAJEDNICA
inovativnih nastavnika/ca